

О.О. Кравченко, доктор педагогічних наук, доцент
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (Умань)

ОСНОВІ ФОРМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Соціальний захист як соціально орієнтована діяльність держави здійснюється через комплекс організаційно-правових та соціально-економічних заходів – *соціальні послуги*. Соціальними послугами, відповідно до Закону України «Про соціальні послуги», визначено комплекс заходів з надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самотійно їх подолати, з метою розв'язання їхніх життєвих проблем [1]. Під складними життєвими обставинами розуміються обставини, спричинені інвалідністю, віком, станом здоров'я, соціальним становищем, життєвими звичками і способом життя, внаслідок яких особа частково або повністю не має (не набула або втратила) здатності чи можливості самотійно піклуватися про особисте (сімейне) життя та брати участь у суспільному житті [1].

Звертаючись до законодавства України, можна стверджувати, що основними формами надання соціальних послуг (здійснення соціального захисту населення) є матеріальна допомога (тобто соціальне забезпечення) та соціальне обслуговування.

Соціальне обслуговування – основна форма надання спеціальними органами держави та недержавними організаціями громадянам соціальних послуг безоплатно або на умовах часткової оплати з метою запобігання настанню або зниження негативних наслідків соціальних ризиків, що настали, з метою посилення їх соціального захисту.

Соціальне обслуговування, спрямоване на підвищення рівня соціального функціонування індивідів і сприяння задоволенню потреб,

послаблення соціальних ризиків, складних життєвих обставин через надання соціальних послуг, ставши невід'ємною складовою державної системи соціального захисту населення і одним із секторів соціальної сфери, насправді перетворилося у соціальний інститут – стійкий комплекс соціальних служб, нормативних документів, правил, технологій, методик, що відображають соціальні потреби різних категорій населення.

Важливою характеристикою соціального обслуговування є те, що охоплює собою всі інші, крім грошових виплат, види соціального обслуговування: соціально-побутові послуги; психологічні послуги; соціально-педагогічні послуги; соціально-медичні послуги; соціально-економічні послуги; юридичні послуги; послуги з працевлаштування; інформаційні послуги; інші соціальні послуги.

Соціальне забезпечення – форма надання соціальних послуг, спрямованих на матеріальне забезпечення певних категорій громадян за рахунок коштів державного бюджету і спеціальних позабюджетних державних фондів, у випадку втрати джерела до існування, понесення додаткових витрат чи відсутності необхідного прожиткового мінімуму з об'єктивних, соціально значимих, обумовлених законодавством, причин з метою вирівнювання соціального положення цих громадян у порівнянні з іншими членами суспільства.

Відповідно до Ст. 5 Закону України «Про соціальні послуги» – це матеріальна допомога, яка надається особам, що перебувають у складній життєвій ситуації, у вигляді грошової або натуральної допомоги (продуктів харчування, засобів санітарії і особистої гігієни, засобів догляду за дітьми, одягу, взуття та інших предметів першої необхідності, палива, а також технічних і допоміжних засобів реабілітації) [1].

Загалом соціальне забезпечення – це діяльність державних та недержавних суспільних органів по наданню систематичної допомоги та підтримки тим категоріям населення, котрі опинилися в складних життєвих

обставинах на рівні не менше встановленого державою прожиткового мінімуму.

На нашу думку, хибним є твердження, що соціальне обслуговування є видом соціального забезпечення. Очевидно, соціальне забезпечення має зв'язок із соціальними послугами, оскільки, по-перше, здебільшого зорієнтоване на надання матеріальної, грошової допомоги певним категоріям населення, а, по-друге, навпаки, на нематеріальну і негрошову форми допомоги, здебільшого шляхом надання послуг. До того ж, коли мова йде про соціальне забезпечення громадян у випадку настання обумовлених законодавством соціальних ризиків, то держава не обслуговує, а дійсно забезпечує (гарантує) відповідні соціальні виплати.

Видами соціального забезпечення громадян в Україні є пенсійне забезпечення, забезпечення допомогами, забезпечення пільгами та перевагами, натуральне забезпечення, компенсації тощо.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про соціальні послуги». – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-15>